

ӘЛ-ФАРАБИ АТЫНДАҒЫ ҚАЗАҚ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТИ
КАЗАХСКИЙ НАЦИОНАЛЬНЫЙ УНИВЕРСИТЕТ ИМЕНИ АЛЬ-ФАРАБИ
KAZAKH NATIONAL UNIVERSITY NAMED AFTER AL-FARABI

*Мархабат Тоғанұлы
Тоғановтың туғанына*

80 жыл

Қазақ тіл білімі ғылымының дамуына зор үлес қосқан
көрнекті тілші-ғалым, филология ғылымдарының докторы,
профессор **МАРХАБАТ ТОМАНҰЛЫ ТОМАНОВТЫҢ**
туғанына 80 жыл толуына орай өткізілетін
«Филологияның қазіргі кезеңдегі басымдықтары: дәстүрі мен болашағы»
атты халықаралық ғылыми-теориялық конференция

Алматы, 20 ақпан 2012 жыл

Международная научно-теоретическая конференция
«Современные тренды филологии: истоки и перспективы»,
посвященная 80-летию со дня рождения
известного языковеда-тюрколога,
доктора филологических наук, профессора
ТОМАНОВА МАРХАБАТА ТОМАНОВИЧА

Алматы, 20 февраля 2012 года

International scientifically-theoretical conference
"Modern trends of philology: origins and prospects",
devoted to 80-year of birth
of the famous linguist-specialist in Turkic philology
TOMANOV MARHABAT TOMANOVICH

Almaty, February 20, 2012

I ТОМ

МЕМЛЕКЕТТІК ТІЛ ҚОЛДАНЫСЫ ЖӘНЕ ОНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК МӘРТЕБЕСІ

Абрахманова Ж. Фразеологизмдердің окказионалды өзектілену типтері	278
Алдашова Н.С. Ерлер мен әйелдердің сөз қолданысындағы ерекшеліктер	281
Есімова Ж. Қазаға байланысты қолданылатын өлеңдердің психолингвистикалық сипаты	284
Жұбаева О. Тіл – ұлттың болмысын, дүниетанымын айқындайтын құндылық	288
Жақсыбаева Э.О., Бұраханова Қ.С. Шәкәрім лирикасындағы тілдік-бейнелілік аспектілер	293
Иманқұлова С.М. Сөздерді сөз таптарына жіктеу ұстанымы	297
Иманалиева Ғ.Қ. Үстеулердің эмоционалды қызметі	299
Қадырқұлов Қ.Ш. Буын және оның түрлері: қағида мен әдістеме үйлесімділігі	302
Қарабаева Қ. Сөз төркіні – сөздікте	305
Мекебаева Л.А. Қазақ әңгімесі мен каламгер шеберлігі	307
Мырзабеков А. Тіл мен этнос: түр-түс атауларының тілдегі көрінісі	310
Өмірбекова Р.Қ., Нұртазина А.Ө. Қазақ тілі синтаксисіндегі есімше және оның басыңқы сыңарда жұмсалыу ерекшеліктері	313
Рекелдиева Д.Б. Соматикалық фразеологизмдердегі универсалия құбылысы(қазақ және ағылшын тілдері негізінде)	317
Рысбай Б. Грамматика саласындағы тілдік үдеріс жайында	319
Нұрахметов С.М., Рамазанова Ш.Ә. Мемлекеттік тілді оқытудың балама бағдарламаларын жасау жолдары	322
Сейдімханова Т.С. Сейфуллин шығармаларында қолданылатын тілдік құралдар мен кейбір стильдік амал-тәсілдер	324
Таңсықбаева Б. А, Түсіпқалиева Р. Қ. Үстеу жұрнақтарының омонимдік қасиеті	328
Тұрсынова Г.Т. Қазақ тіл біліміндегі сабақтас сөйлемдерді таптастыру мәселелері	332
Шыныбекова А.К. Термин жасаудағы қосымшалардың пәрменділігі	336
Шота Қ.Н. «Жаңбырмен жер көгерер ...»	340
Сыздықова Г.О. Тіркесімділік және валенттілік мәселелерінің қазақ тіл біліміндегі зерттелуі	343

ТІЛАРАЛЫҚ ҚАРЫМ-ҚАТЫНАС: ТҮРКІ ТІЛДЕРІНІҢ САЛЫСТЫРМАЛЫ ЗЕРТТЕУЛЕРІ

Бокулева Б. Хинди тіліндегі ангицизмдердің мәдени-әлеуметтік факторлары	348
Искакова З.Е., Кокеева Д. М. Хинди тіліндегі егістіктен болған синонимдердің жүйеленуі	352

СТУДЕНТТЕРДІҢ ТІЛДІК ДАЙЫНДЫҒЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛАР

Аширова. А.Т. Қазақ тіліндегі әдістемелік еңбектерге шолу	356
Әмірова. М. Мемлекеттік тілді оқытудың инновациясы	358
Жаңабекова М.А. Ағылшын тілі сабағында өзіндік жұмысты ұйымдастыру арқылы білім сапасын жетілдіру	360
Жұмағұлова А.Ж. ЖОО-да қазақ тілін оқыту	364
Изгуттинова Р.Т., Қырықбаева Б.А. Мемлекеттік тілді жаңа технологиялар арқылы оқыту	366
Нұржігітова Г. Орыс тілді дәрісханаларда қазақ тілін оқыту арқылы студенттердің кәсіби бағыттылығын қалыптастыру	368
Рзалиева А.А. О технологиях обратной связи на игровых занятиях по русскому языку в неязыковых вузах	370
Шайкенова Г.М. Аудармадағы транскрипция: жалқы есімдерді дұрыс аудару тәсілдері	372

СТУДЕНТТЕРДІҢ ТІЛДІК ДАЙЫНДЫҒЫНДАҒЫ ИННОВАЦИЯЛАР

ҚАЗАҚ ТІЛİNДЕГІ ӘДІСТЕМЕЛІК ЕҢБЕКТЕРГЕ ШОЛУ

А.Т. Аширова

Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университетінің доценті, ф.ғ.к.

Қазақ тілін оқыту әдістемесінің өзіндік тарихы бар екені белгілі. Ғалымдар қазақ тілінің әдістемесінің даму кезеңін үшке бөліп қарастырған: Қазан төңкерісіне дейінгі кезең; Қазан төңкерісінен кейінгі кезең; қазіргі кезең. Бұл кезеңдер туралы Н.Оралбаева мен К.Жаксылықованың «Орыс тілін мектептерде қазақ тілін оқыту әдістемесі» атты еңбегінде қарастырылған.

Биылғы жыл Қазақстан тәуелсіздігінің 20 жылдығында қазақ тілін оқыту әдістемесінің жетістіктері шолу жасамақпыз. Қазақ тілі Қазақстанда мемлекеттік тіл болғандықтан, оны қазақстандықтардың (ұлттардың) меңгеруіне белгілі бір уақыт беріліп, «Тілдерді қолдану мен дамыту» бағдарламасы енгізіліп, жұмыстар атқарылып келеді. Қазақ тілін оқытуға арналған оқулықтар тәуелсіздік алған жылдардан кейін оқытудың жаңа технологиясын, яғни әлемдік тәжірибедегі әдістерді басшылыққа алып, жасала бастағанын аңғарамыз.

Осы уақытқа дейін оқыту әдістемесін жетілдіруге қатысты қазақ әдіскер ғалымдары еңбектерін кешенді түрде жариялады. Соның бірі – 1998 жылы жарық көрген Т.Аяпованың "Қазақ тілі" деп аталатын кешенді оқулығы. Ол өзара бір-бірімен байланыстағы үш кітаптан тұрады. Бұл оқулығы әлемдік әдістемеге негізделіп жасалған. Келесі жүйелі оқулық кешені Э.Сүлейменова, Қ.Қадіржанов, Д.Ақановалар авторлығымен жарық көрді. Бұл оқулықтарда деңгейлеп оқыту әдістемесі қолға алынған. Кешендегі тақырыптар сөйлеу әрекетінің – тыңдалым, сөйленім, оқылым, жазылым түрлерінен тұрады. Бұл кешенде іс қағаздары да қамтылған. Қ. Қадашеваның «Тіл әлемі» деген атпен кешенді оқулығы жарық көрді. «Тіл әлемі» кешенді оқулығы 4 кітаптан тұрады. Оқулықтарда мәтіндер, диалогтар, грамматика бір-бірімен байланыста, оқушыны жалықтырмайтындай құрылымда берілген. З. Күзеева «Екінші тіл ретіндегі қазақ тілі оқулығы теориясының лингвистикалық негіздері» докторлық диссертациясында қазақ тілін оқытуға арналған оқулықтар бағыты, теориясы, практикалық қысқаша төмендегідей сипаттамасын береді.

Аудиториядағы жұмыс	Оқулық бағыты	Авторлар	Оқулық түріне теориялық
Мәтінді бірінші тілге аудару. Грамматикалық материалды бірінші тілде ана тілінде түсіндіру	Грамматикалық материалды аудару (1930 ж.)	Т. Шонанұлы, Қ.Кеменгерұлы	Грамматика тілді меңгеруінде басшылықта болады. Грамматика маңызды ережелерді қамтамасыз етеді. Оқытушының ғалым, төреші сияқты.

